

20. KONFERENCJA GENERALNA I 21. ZGROMADZENIE GENERALNE MIĘDZYNARODOWEJ RADY MUZEÓW ICOM W SEULU W DNIACH 1-8 PAŹDZIERNIKA 2004

Osadzone w środowisku naturalnym i społecznym narody objawiają swą kreatywność poprzez dokonania zarówno materialne, jak i niematerialne, odzwierciedlające najrozmaitsze aspekty ich życia.

Jak wiadomo, muzeolodzy na całym świecie skupiali dotychczas swoją uwagę i wysiłki przede wszystkim na gromadzeniu, zabezpieczaniu, poszukiwaniu, eksponowaniu i wymianie przedmiotów namacalnych, zarówno kulturalnych, jak i naturalnych, traktując muzea jako obszar badań naukowych, rozwoju duchowego i kulturalnego ludności, interpretacji dziedzictwa i edukacji.

Tymczasem kultura przejawia się na płaszczyźnie nie tylko materialnej, lecz także niedotykalnej. Kultura jest przekazywana z pokolenia na pokolenie przez języki, muzykę, teatr, postawy, gesty, praktyki, zwyczaje oraz całą gamę innych form mediacji, jak również przedmioty i miejsca, w których objawiają się idee człowieka.

Niepowtarzalne dziedzictwo kulturalne narodów różnych części świata jest wynikiem procesów odkrywania, upowszechniania, aktualizacji i dewolucji. Niematerialne dziedzictwo kulturalne zawiera np. głosy, wartości, tradycje, języki, historię ustną, zwyczaje ludowe, kreatywność, zdolność przystosowania i swoisty charakter danego narodu, przejawiające się w kuchni, ubiorach, budownictwie, tradycyjnych umiejętnościach i technologiach, obrzędach religijnych, manierach, zwyczajach, sztuce, baśniach itd.

Światowa społeczność muzealna przyznaje obecnie, że będzie musiała zwrócić baczniejszą uwagę na niedotykalne, a nie na materialne elementy dziedzictwa kulturalnego, popierając nowe, interdyscyplinarne metody. Muzea będą się starały objąć ochroną całość dziedzictwa, co nie zwalnia ich z obowiązku kontynuowania podstawowych zadań, do których należy gromadzenie, konserwacja, poszukiwanie, wymiana, eksponowanie i edukacja.

Temat „Muzea i niematerialne dziedzictwo kulturalne” konferencji ICOM-u w 2004 r. w Seulu przyczyni się do promowania tożsamości kulturowych różnych regionów, a zarazem lepszego zrozumienia różnorodności kulturalnej naszego świata. W ten sposób będziemy mogli przyczynić się do nastania epoki pokoju i rozwoju społeczeństw.

Taką odezwę skierowaną do uczestników 20. Konferencji Generalnej i 21. Zgromadzenia Generalnego

ICOM odbywających się w Seulu w dniach 1-8 października 2004 r. wydali organizatorzy, czyli Koreański Komitet Narodowy ICOM, którego prezesem jest Byung-Mo-Kim, Muzeum Narodowe Korei pod dyrekcją Kun Moo Yi i Koreańskie Stowarzyszenie Muzeów, któremu przewodniczy Yong Ku Kim. W Radzie Komitetu Organizacyjnego zasiadało jeszcze pięciu dyrektorów o nazwisku Kim, bardzo popularnym w obu Koreach.

Obrady odbywały się w różnych salach COEX Convention Center, gdzie już 1 października o 9 rano rozpoczęło się ostatnie, podsumowujące trzyletnią kadencję, posiedzenie Komitetu Doradczego, któremu przewodniczyła Alissandra Cummins (Barbados), a dotychczasowy (przez dwie kadencje) prezydent ICOM-u, Jacques Perot, wygłosił przemówienie pożegnalne. O swoich zamierzeniach mówiła p. Cummins, która kandydowała na prezydenta ICOM-u w następnej kadencji (2004-2007), jej kontrkandydat natomiast, Giovanni Pinna (prezydent Włoskiego Komitetu Narodowego) wygłosił dłuższe przemówienie, w którym przedstawił swoje *curriculum vitae* w wielu językach. Jako jedyny reprezentowałem Polski Komitet Narodowy ICOM, będąc jednocześnie kandydatem (jednym z 31) do Komitetu Wykonawczego. Ale, jak się okazało, wśród kandydatów nie byłem jedynym Polakiem. Rodowitą Polką okazała się kandydatka reprezentująca Wielką Brytanię p. Barbara Woroncow. Wśród uczestników było też kilku innych Polaków, reprezentujących Kanadę, Norwegię etc. Niestety, dopiero ostatniego dnia przyjechał p. Michał Malinowski, właściciel i reprezentant Muzeum Opowiadaczy Historii w Konstancinie. W sobotę, 2 października, prezydent Kim poprowadził wycieczkę autokarową (kilkuset uczestników) wzdłuż rzeki Han, na północ za Seulem wciąż jeszcze ufortyfikowanej, ogrodzonej drutami kolczastymi i budkami strażniczymi z żołnierzami pod bronią. Skręciliśmy potem ku zachodowi i przez most nad zatoką wjechaliśmy na wyspę Ganghwado, która jest kolebką państwowości koreańskiej. Uczestniczyliśmy w malowniczym festiwalu folklorystycznym w miejscowości Ganghwa i zwiedziliśmy ośrodek uniwersy-

tecki Centrum Kultury i Sztuki Ganghwy, zawiadując o międzynarodowe sympozjum „World Megalithic Culture”, na wyspie zwiedza się bowiem wielki dolmen, pozostałość po obrzędach pogrzebowych epoki neolitu. Wyspa Ganghwado znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie granicy obu Korei.

Tegoż dnia wieczorem odbył się w największej sali COEX Convention Hall bankiet powitalny, zaś w niedzielę, 3 października, w tejże Sali oficjalne otwarcie konferencji, którą zaszczyliła swą obecnością Pierwsza Dama, pani Yang-Suk-Kwon, protektorka kongresu. Do jej oficjalnego powitania wyznaczono kilkunastuosobową grupę, w skład której weszli: odchodzący prezydent, Jacques Perot, Jej Królewska Wysokość Maha Chllri Siridorn z Królestwa Tajlandii, pani Noriko Aikawa, reprezentująca dyrektora generalnego UNESCO, i kilku przedstawicieli krajów azjatyckich, afrykańskich i europejskich w tym Martin B. Schärer ze Szwajcarii, Władimir Tołstoj (prawnik Lwa), dyrektor Jasnej Polany z Rosji i piszący te słowa. Żona prezydenta Korei ubrana była w strój koreański, w takich też strojach wystąpili towarzyszący jej członkowie Komitetu Organizacyjnego Konferencji. Po przemówieniu prezydenta ICOM-u Jacquesa Perota głos zabrała protektorka kongresu, po niej księżniczka tajlandzka i na koniec minister spraw zagranicznych Timoru Wschodniego José Ramos Horta.

Po przerwie rozpoczęły się obrady plenarne z referatami podejmującymi główny temat konferencji „Muzea i niematerialne dziedzictwo kulturalne” oraz nastąpiło otwarcie wystawy wydawnictw, płyt etc., nie tylko Korei, ale i innych krajów azjatyckich biorących udział w konferencji. Bardzo interesujące były wieczorne przedstawienia dla uczestników: japońskiego teatru Kabuki, koreańskiego teatru masek Gangneung-Gwanono-Mask Drama, widowisko nieco w stylu *commedia del arte*, oraz Tajwan Treasure Island of Diversity, spektakl na motywach ludowych osnuty, ale nowoczesnie rozwiązany. W ogóle widzieliśmy na kongresie dużą aktywność Chińczyków z Tajwanu.

Posiedzenie Międzynarodowego Komitetu Muzeów Literackich ICLM odbyło się 5 października. Była to 27. Konferencja Doroczna Komitetu. Na 27 uczestników przyjechało 13 Rosjan. Referatu żadnego na temat kultury niematerialnej nie było, za to wysłuchaliśmy interesującej wypowiedzi o muzeach literackich w Chinach Ludowych – w Taipei, której autorem był Wu-Chiang-Fa. Po raz pierwszy zresztą Komitet mógł zapoznać się z problematyką muzeów literackich na Dalekim Wschodzie (przed kilku laty obejrzawszy Muzeum Literatury Japońskiej w Tokio, miałem tu jakąś skalę porównawczą). 27. Konferencja Doroczna

ICLM była również konferencją wyborczą. Na drugą kadencję wybrany został Erling Dahl jr., dyrektor Muzeum Edwarda Griega w Bergen. Sekretarzem na miejsce Francuza Yvesa Gagneux, który się nie sprawdził na tym stanowisku, wybrany został największą liczbą głosów (gdyż liczone również głosy przysłane korespondencyjnie) nowy dyrektor Muzeum Heinricha von Kleista we Frankfurcie nad Odrą – Lothar Jordan. Do zarządu weszli: z Francji – J. P. Dekiss z Muzeum Juliusza Verne’a w Nantes, z Rosji – Władimir Tołstoj, dyrektor Muzeum Lwa Tołstoja w Jasnej Polanie i Galina Biełunowa, dyrektor Muzeum Piotra Czajkowskiego, z Niemiec – Annemarie Vahl z Muzeum Heinego w Düsseldorfie.

Następnego dnia członkowie ICLM zwiedzali Muzeum Współczesnej Literatury Koreańskiej. Muzeum założone zostało w 1997 r. i obejmuje piśmiennictwo ostatniego stulecia, w tym także literaturę Korei Północnej, co jest nieco utrudnione, gdyż istnieją tam ponumerowane zespoły literatów produkujących jedynie słuszne powieści etc. Alfabet koreański istnieje od roku 1446. Okres japońskiej okupacji trwał od 1910 do 1945 r., dopiero po roku 1950, czyli po wojnie koreańskiej w literaturze pojawiły się wpływy zachodnie. Za klasyka uchodzi pisarz Li-Kwang-Su, w dziedzinie poezji – Kim Uk. Duży dział jest poświęcony także literaturze dziecięcej. Sposób ekspozycji raczej tradycyjny, choć technicznie na wysokim poziomie.

Zwiedzaliśmy również pałac królewski, znakomicie odrestaurowany, i wzniesione w jego sąsiedztwie Muzeum Narodowe z ekspozycją obejmującą dzieje Półwyspu Koreańskiego od czasów prehistorycznych do współczesności (w tym wykopaliska archeologiczne itd.). Bardzo interesujące i obszernie udokumentowane jest koreańskie malarstwo średniowieczne na rolkach. Najważniejsze skarby narodowe są ponumerowane, a odwiedzający Muzeum Narodowe mogą obejrzieć dwa takie arcydzieła: nr 78 i 83 – dwie świetne rzeźby wyobrażają dwóch Budhisatów z VI w. n.e.

Na terenie Zamku Królewskiego i na dziedzińcu przed wejściem odbywały się na cześć uczestników kongresu uroczyste parady w dawnych koreańskich strojach wojskowych, co wywarło prawdziwie imponujące wrażenie. Pod względem zapewnienia różnego rodzaju rozrywek bądź spektakli dla uczestników kongresu i osób towarzyszących, gospodarze zdali egzamin znakomicie, co można również powiedzieć o stronie organizacyjnej.

6 października pod koniec dnia zakończono głosowanie – wedle nowych reguł ICOM głosować można już było od początku konferencji.

Następny dzień poświęcony był wycieczce w oko-

lice Seulu, zwiedziliśmy więc prowincję Gyeonggi, rozpoczynając od dużego Muzeum Porcelany oraz powstałego przy fabryce zielonej porcelany pod miastem Hankook Toyo niewielkiego, ale bardzo ciekawego muzeum wyrobów tej fabryki. W mieście Suwon oglądaliśmy imponującą wioskę folklorystyczną, która jest jednocześnie dużym skansenem. W Muzeum Sztuki Współczesnej Le-young świętowano właśnie stulecie urodzin malarza Park-Saeng Kwanga, który rodzimą tradycję koreańską połączył z elementami ekspresjonizmu. Zwiedzaliśmy także w Suwon forteczę Hwaseong i letni pałac królewski z XVIII w., gdzie także zorganizowano imponujące parady.

8 października nastąpiło uroczyste zakończenie konferencji, przedtem Günther Demski podał wyniki wyborów. Prezesem ICOM została Alissandra Cummins, która zdobyła dwa tysiące głosów, jej kontrkandydat Giovanni Pinna otrzymał ok. siedmiuset głosów. Wiceprezydentami zostali Australijczyk Amareswar Galla oraz Szwajcar Martin R. Shärer, skarbnikiem – Kanadyjka Nancy Hushion. Wybrano także jedenastu członków Komitetu Wykonawczego, do którego nie wszedł żaden kandydat z Europy Środkowej, piszące-

go te słowa nie wyłączając. Wedle deklaracji, jakie mi składano, na moją kandydaturę głosowały Międzynarodowe Komitety Muzeów Literackich i Muzeów Uniwersyteckich oraz przedstawiciele Komitetów Narodowych Słowacji, Słowenii, Ukrainy, Białorusi, Rumunii i Turcji.

Obrady zakończyła podniosła uroczystość przekazania sztandaru ICOM Austriakom, w której uczestniczyli merowie Seulu i Wiednia, gdzie odbędzie się Kongres ICOM w roku 2007.

Po południu zebrał się Komitet Doradczy ze swym nowym przewodniczącym Güntherem Demskim (Austria), na którym ustalono przez głosowanie, że w 2010 r. 22. Konferencja Generalna i 23. Zgromadzenie Generalne ICOM odbędzie się w Paryżu. Kontrkandydatem była Moskwa, o co zabiegał nowy przewodniczący Komitetu Narodowego Rosji Remizow.

Wieczorem gubernator prowincji Gyeonggi wydał wspaniałe przyjęcie w Suwon, stolicy prowincji, dokąd dowieziono nas autokarami. Na ukwieconych tarasach odbywały się także liczne występy artystyczne.

Janusz Odrowąż-Pieniążek

The ICOM Twentieth General Conference and the Twenty First General Assembly in Seoul 1-8 October 2004

The prime topic of the Seoul conference pertained to museums and non-material cultural heritage. In a declaration addressed to participants of the Twentieth Conference, the Korean ICOM National Committee proclaimed that: ... *Up to now, museum experts throughout the world have concentrated their attention and efforts primarily on collecting, protecting, seeking, displaying and exchanging tangible cultural and non-cultural objects by treating museums as a domain of scientific research, the spiritual and cultural development of mankind and an interpretation of heritage and education. Meanwhile, culture reveals itself not only on a material level, but also on an intangible one. Culture is transmitted from generation to generation via languages, music, the theatre, assorted attitudes, gestures, practices, customs, and a whole gamut of other forms of mediation, together with objects and sites which evince the ideas of man. Non-material cultural heritage contains, for instance, opinions, values, traditions, languages, oral history, folk customs, creativity, the ability to adapt oneself, and the specific character of a given nation manifested in regional cuisine, clothes, architecture, traditional skills, and technologies, religious rites, manners, customs, art, fables, and so forth. The worldwide museum community admits that it will be compelled to pay more careful attention to*

the non-tangible and non-material elements of cultural heritage by supporting new, interdisciplinary methods. Museums will attempt to provide protection for this heritage as a whole...

The session held by the International Committee of Literary Museums (ICLM) on 5 November 2005 was the Committee's 27th Annual Conference and, simultaneously, an election meeting. Erling Dahl Jr., director of the Edward Grieg Museum in Bergen, was elected for a second term, Lothar Jordan, new director of the Heinrich von Kleist Museum in Frankfurt on the Oder, was appointed secretary, and members of the Board include: J. P. Dekiss from the Jules Verne Museum in Nantes (France), Vladimir Tolstoy, director of the Leo Tolstoy Museum in Yasnaya Polana (Russia), Galina Bielunova, director of the Pyotr Tchaikovsky Museum, and Annemarie Vahl from the Heine Museum in Düsseldorf. The closing ceremony took place on 8 October, together with an election of 11 members of the Executive Committee.

Janusz Odrowąż-Pieniążek

□